

RJN st(r)roomt door ...

Sinds onze vorige nieuwsbrief is er veel gebeurd. RJN zit in een flow.

Er zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van diverse overheids- en uitvoerende organisaties, zoals het NMI, Arrondissement Amsterdam, de William Schrikker Groep, het Parket Generaal, Dienst Justitiële Inrichtingen en beleidsmakers en politieke vertegenwoordigers van Curaçao. Die gesprekken zijn soms oriënterend van aard, maar kunnen ook concreet gericht zijn op het in cocreatie en coproductie ontwikkelen van (pilot)projecten. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt aan het ontwikkelen van een kunstproject teneinde de bekendheid van herstelrecht en herstelgericht werken verder te vergroten. Hiervoor is door RJN samenwerking gezocht met kunstenaars die eerder met jongeren in justitiële jeugdinstellingen werkten aan een bijzonder maskerproject (project Facelift: <http://www.blikbijzonder.nl/index.php?page=17>).

Maar het allerbelangrijkste en meest verheugende is de erkenning die Stichting Restorative Justice Nederland heeft gekregen in de vorm van een subsidie voor 2011 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Als tegenprestatie leveren wij een inventarisatie aan over herstelrechtelijke en herstelgerichte initiatieven in Nederland gedurende de laatste 25 jaar, aangevuld met enkele veelbelovende buitenlandse good practices. Daarnaast is ons gevraagd om een visie te ontwikkelen op herstelrecht en herstelgericht werken voor de komende 5 jaar. Het ministerie zal onze bijdrage benutten bij het opstellen van hun eigen toekomstvisie op herstelrecht. In dat verband zal RJN samen met het Ministerie een expertmeeting organiseren, waarover in een latere nieuwsbrief meer.

RJN betreft nadrukkelijk haar achterban bij het ontwikkelen van deze visie. De inspiratiebijeenkomst van

21 juni a.s., die wederom wordt georganiseerd in het Mozeshuis in Amsterdam, staat geheel in het teken van de opdracht van het Ministerie. Dit is een unieke kans om onze gezamenlijke stem te laten horen richting beleidsmakers en daarmee het draagvlak voor herstelrecht en herstelgericht werken verder te vergroten!

Gelukkig is er wederom grote belangstelling voor de inspiratiebijeenkomst, de aanmeldingen stromen binnen, net als de vorige keer. De eerste bijeenkomst van 4 april werd bijgewoond door circa 50 mensen uit het netwerk van RJN. Toen stonden vier thema's centraal: Restorative Justice & Hate Crime, Communicatie, Herstelrecht in het Onderwijs en Herstelgerichte Detentie. Verslagen van deze vier workshops zijn te vinden op onze website www.restorativejustice.nl. De bijeenkomst heeft verder geleid tot de vorming van de werkgroep herstelgerichte detentie, die op 21 juni voor het eerst bij elkaar zal komen.

Herstelrecht /herstelgericht werken binnen detentie en reclassering is ook het thema van deze nieuwsbrief. In de rubriek 'Gewikt en Gewogen' bespreken Martine Cammeraat en Jeanet Jansen, voortrekkers van eerdergenoemde werkgroep, het concept herstelgerichte detentie en hoe dit nader vormgegeven zou kunnen worden binnen de Nederlandse penitentiaire context. Beleidsmatige kaders zijn in dit verband relevant. In de rubriek 'Even voorstellen' is daarom een interview te vinden van Renée Kool met Warnder Speelman van de Directie Justitiële Inrichtingen. Met hem wordt besproken in hoeverre het huidige beleid ruimte biedt voor herstelrecht binnen het gevangeniswezen. Er bestaan overigens al interessante praktijken. In 'Verhalen uit de praktijk' wordt aandacht besteed aan herstelgerichte activiteiten die Slachtoffer in Beeld uitvoert binnen enkele Justitiële Jeugdinstellingen.

Lees verder op de volgende pagina

Bestuur:

Mr. Maria Leijten
Drs. Anne Ochtman
Rob Nab

Comite van Aanbeveling:

Prof. Dr. Hans Boutellier
Mr. Han Bartels
Drs. Pieter Hilhorst
Prof. Mr. Jaap Doek

Management:

Drs. Gert Jan Slump
Drs. Anneke van Hoek

Een zeer inspirerend voorbeeld uit het buitenland betreft het Insight Prison Project. De Nederlandse (!) initiatiefnemer van dit Amerikaanse herstelrechtelijke project vertelt in de Gastcolumn wat hem zoal heeft gemotiveerd om dit project in de San Quentin gevangenis te starten. Voor een beschrijving van het project zelf verwijst hij naar een artikel in Ode, een TED-video en enkele andere links, die wij van harte aanbevelen. Een bijdrage van de reclassering mag uiteraard in dit themanummer niet ontbreken. In 'Podium' licht Anne Ochtman de visie van Reclassering Nederland op herstelrecht toe. In de nieuwe rubriek "Goed idee" stelt Rob van Pagee dat het hoog tijd wordt om de Eigen Kracht van gedetineerden te mobiliseren teneinde hun terugkeer in de samenleving soepeler te laten verlopen en om te voorkomen dat er bij vrijlating niemand bij de poort staat. Benut ook hier de kracht en wijsheid uit eigen kring, is zijn dringend advies.

U merkt het al: veel rubrieken deze keer. Dit themanummer is dan ook een extra dik zomernummer: geen vier maar acht pagina's.

Wij wijzen u op deze plek nogmaals op het LinkedIn Forum voor Herstelrecht (als u nog niet op LinkedIn zit is dat een reden een account aan te maken) waar inmiddels ruim 40 nieuws- en discussie-items op zijn geplaatst en ruim 160 mensen lid van zijn. Ook de Twitter van RJN (Rest_Justice_NL) wordt inmiddels door zo'n 155 mensen en vooral ook internationaal gevolgd. De derde nieuwsbrief is een feit, de tweede inspiratiebijeenkomst staat voor de deur. Nieuwe subsidie stroomt binnen en het sociale kapitaal van RJN breidt zich ook steeds verder uit. We ontvangen enthousiaste reacties uit het veld en de aandacht voor herstelrecht en herstelgericht werken lijkt binnen diverse sectoren en organisaties gestaag toe te nemen. Er is hard gewerkt aan de oprichting van RJN, maar nu begint het dan ook te stromen.

Wij wensen u veel leesplezier en een goede zomerperiode toe.

Anneke van Hoek & Gert Jan Slump
Stichting Restorative Justice Nederland

Goed idee **De wijsheid van de eigen kring**

Uiteindelijk zwaait de poort open. Al dan niet met voorwaarden weer vrij. Eindelijk. Maar wat dan? De meeste mensen gaan terug naar waar zij vandaan komen. Urgent is dan een dak, werk en overbruggingsgeld. Bij welk loket kun je dat krijgen? Hoe integreren ex-gedetineerden eigenlijk in de samenleving? Moderne inzichten laten zien dat het verstandig is om hen dan eerst naar hun eigen kapitaal te vragen: "Wat is jouw vermogen? Hoeveel PK's heeft je motor?" Het gaat dan om het sociaal vermogen dat elk mens heeft: familie, vrienden, sociaal netwerk. 'Eigen mensen' die iets met hen hebben of om hen geven; soms tegen wil en dank.

Hoewel bijna iedereen zo'n kring heeft, kan die door omstandigheden behoorlijk in het ongereede zijn geraakt en staat deze meestal niet aan de poort te popelen. Die groep kan echter wel weer hersteld worden en geactiveerd. Maak de kring groter is dan het adagium: 'Wie kunnen we nog meer uitnodigen?' Die kring krijgt de vraag voorgelegd om samen een plan te maken voor een goede terugkeer in de samenleving. Vraag niet aan mensen wat zij nodig hebben, want dan komt er een verlanglijst(je). Vraag hen om een plan. Dan komen er bijna altijd bronnen mee uit de kring, soms ook huisvesting. Kortom, netwerken natuurlijk.

Actieve betrokkenheid van de familie en vriendengroep is essentieel voor een goed resultaat en zij zijn vrijwel altijd de

beste groep om oplossingen te vinden. De vraag is allang niet meer interessant of mensen komen als ze uitgenodigd worden, of ze een plan maken en of die plannen werken. Dat is met tientallen onderzoeken al in positieve zin aangetoond. In Nederland wordt hiervoor gebruik gemaakt van de Eigen Kracht-conferentie (EK-c). Dit jaar passeren we de grens van de 5000e EK-c in Nederland. Plannen maken met de 'eigen kring' kan in de ouderenzorg, in de jeugdzorg, bij geweld achter de voordeur, in buurten bij overlast, als er gezondheidsproblemen zijn, bij dreigende woninguitzetting door huurschulden. Het gaat niet om het probleem waarvoor een plan moet komen, het gaat erom de groep van eigen mensen bij elkaar te roepen om dat plan te maken. Die groep moet dan wel de zeggenschap krijgen en dat plan moet leidend worden. De echte vraag is dan ook waarom deze benadering niet aan ex-gedetineerden wordt aangeboden als zij een plan nodig hebben om weer met succes terug te komen in de samenleving. Dat is voorwaar geen gemakkelijke klus en daarbij is een actief netwerk goud waard. Laten we het gezag, de invloed en de wijsheid van de eigen kring weer leidend maken bij de terugkeer in de samenleving. En oh ja, goede kans dat iemand uit de kring dan ook het onderwerp aankaart: "Hoe ga je eigenlijk die verstoorde verhoudingen weer in orde maken? (of herstellen zoals RJN graag zegt)"

Rob van Pagée
Directeur Eigen Kracht Centrale (www.eigen-kracht.nl)

Gastcolumn **Ubuntu**

“Two truths and one lie” is a game we play sometimes at the start of a new group in San Quentin State Prison. Sometimes I cheat and say: “1: I was born and raised in Ha(a)rlem 2: I like to eat big gumbo shrimp and 3: I went to college”. The prisoners always pick the Ha(a)rlem one as the lie. The truth is I was born and raised in Haarlem - Holland. I spent the last 15 years working in San Quentin State Prison as the founding director of the non-profit, The Insight Prison Project (IPP), which I started after having a dream:

http://insightprisonproject.org/about_us/buffalo_dream/

The last time I was in Holland was in December 2010, where I met Anneke van Hoek from Restorative Justice Nederland at a TEDx conference. I gave a talk there about my vision of restorative justice: <http://www.youtube.com/watch?v=JHrxb7GP9MU> The time before that I was in Holland to cremate my father who had died after a long bout of Alzheimer's. My dad was a prisoner, a war prisoner in the 2nd world war. He was picked up in a razzia as an 18 year old Dutch boy and was forced to do labor for the Germans. He had a traumatic time; we used to hear him scream in his sleep as children. When the Berlin wall came down he wanted to go back to find his captors and make his peace. He found them and they gathered to sit in a small circle. I imagine awkward silences and empty spaces at the start of the conversation, seemingly too large to bridge. But eventually, pain was spoken, feelings were expressed and listening was offered. Goodwill emerged and with that an urge to heal something larger than just personal suffering, something Desmond Tutu calls “Ubuntu”: the fact that my humanity is inextricably bound up with yours.

http://en.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_%28philosophy%29

My father came back a changed person and I do believe the peace he found stayed with him, even though he may have

lost those memories, among so many others in the end. “People need people” was his favorite saying. It was his brand of Ubuntu. Only later did I realize what a gift this piece of my father's legacy is and what it means to me personally. How much it inspires me in my work, how much it makes me his son. Along with healing from the personal suffering another dimension of healing is the larger need of restoring each other's faith in a sense of humanity that has been lost. On that level an act of reconciliation can heal people we have never seen and never met. Conversely, all of us develop a limp in our walk when the current court system handles the facts without addressing the wounds that are caused by a crime, without giving healing a chance.

<http://nl.odemagazine.com/doc/0100/de-tralies-van-de-geest/>

After 15 years on the frontline, I recently stepped down as the executive director of IPP, to engage in some personal rest and restoration. But I am not done. I recently formed a new organization named “Insight-Out” to support the next chapter of my work. I have hired 2 former life-sentenced men to go into schools and youth centers to work with challenged and gang youth. We are doing advocacy work to spark prison reform and we teach trainings and workshops to share what was learned in the dark recesses of San Quentin and spread that light. I encourage all of you on the path of restorative justice to go for it. Not only because it takes all of your passion and dedication to change the current situation but because you will gain so much personally. You will complete yourself as a human being in ways you could not do in any other way. You too will learn Ubuntu and understand that you are only who you are as a human because of who we all are as a species; yes, as humanity...

Jacques Verduin (jverduin@comcast.net)

Founding Director of the Insight Prison Project

Gewikt en Gewogen: **Herstelgerichte detentie**

“Hoe kan ik mijn verantwoordelijkheid op me nemen richting de slachtoffers die ik gemaakt heb nu ik me hier binnen alleen maar bezig moet houden met de dag doorkomen?” - gedetineerde

In het herstelrecht gaat het in eerste instantie om heling in plaats van leedtoevoeging, om participatie in plaats van uitsluiting, om communicatie in plaats van isolatie en om intrinsieke waarden als vergeving, verzoening en respect. Herstelgerichte detentie is dan ook een vorm van detentie die gericht is op het herstellen van de verstoorde relatie tussen dader, slachtoffer en de samenleving.

Nu zijn er natuurlijk meerdere strafdoelen op te noemen als het om detentie gaat. Als we enkel herstel op het oog hadden, zou detentie een van de meest onlogische oplossingen zijn. Als we ook, net als voormalig minister Donner, vergelding, afschrikking, onschadelijkmaking en resocialisatie als strafdoel benoemen, kunnen we uitkomen bij herstelgerichte detentie. De omstandigheden binnen en buiten de muren zullen dan zó ingericht moeten zijn, dat alles impliciet of expliciet verwijst naar de noodzaak en mogelijkheid van herstel.

Herstelgerichte detentie omvat dus duidelijk meer dan directe of indirecte herstelbemiddeling tussen dader(s) en slachtoffer(s). Het omvat een totale cultuuromslag binnen het gevangeniswezen in de richting van een cultuur die in het teken staat van morele reflectie, herstel, rehabilitatie en resocialisatie (zie: www.herstelgerichte-detentie.nl). Het is een cultuur die tegemoet komt aan wat de Belgische criminoloog Tony Peters en de Belgische gevangenisalmoezenier Achiel Neys een ‘penitentiair basisvereiste’ noemen, ‘namelijk dat de gedetineerde emotioneel

en geestelijk in het reine moet komen met het delict dat hij pleegde’. De totale cultuur van bejegenen en het detentieklimaat zouden die gerichtheid op herstel moeten uitdrukken, vanaf het eerste contact met de veroordeelde bij binnenkomst in de penitentiaire inrichting.

De werkgroep Herstelgerichte detentie wil zich de komende tijd bezinnen op de vraag wat er in Nederland mogelijk is en op welke manier dat het beste kan. We denken bijvoorbeeld aan bewustwording van het nut en de noodzaak van Restorative Justice binnen een penitentiaire context. Er zijn al diverse projecten op dit terrein, zoals in JJI Teylingereind, PI Nieuwegein, Detentieconcept Lelystad, PI Zoetermeer en PI Krimpen a/d IJssel. Deze variëren van een herstelconsulente tot groepsgesprekken en cursussen. Deze projecten verdienen meer aandacht dan ze tot nu toe gekregen hebben. De ervaringen zijn over het algemeen positief. “Het delict en de gevolgen zijn bespreekbaar, jongeren krijgen inzicht in het eigen aandeel, zij nemen hun verantwoordelijkheid en ze zijn meer gemotiveerd om te werken aan herstel jegens hun slachtoffer en dierbaren”, zo concluderen Wolthuis en Vandenbroucke in hun rapport Schade herstellen tijdens jeugd detentie (<http://is.gd/SttSNw>).

Daarnaast wordt gedacht aan het invoeren van een soort pre-released conferentie, waarbij een gedetineerde voordat hij vrij komt toewerkt naar een “Eigen Kracht”-conferentie met zijn familie c.q. sociaal netwerk.

**Eén ding is duidelijk:
herstel begint binnen, maar het proces houdt buiten niet op.**

Martine Cammeraat en Jeanet Jansen

Even voorstellen **Warnder Speelman, Dienst Justitiële inrichtingen (DJI)**

Al enige tijd loopt vanuit DJI het project Modernisering Gevangeniswezen. Hoewel er een duidelijk streven naar utilisme spreekt uit de plannen, bijvoorbeeld het doel te komen tot terugdringen van de recidive, lijken ze enige ruimte te (kunnen) bieden aan herstelrechtelijke toepassingen. Daarnaast loopt een tweede, belangrijker spoor binnen DJI dat van belang kan zijn voor het herstelrecht: de oriëntatie op de mogelijkheden tot versterking van de positie van het slachtoffer binnen de door het Gevangeniswezen uitgevoerde taken. Die oriëntatie ligt in handen van Warnder Speelman, met wie wij een (telefonisch) interview hadden.

Maar eerst even iets over het beleidsprogramma Modernisering Gevangeniswezen. Uitgangspunt daarbinnen is dat binnen de

detentie wordt geïnvesteerd in een succesvolle terugkeer in de samenleving. Hoewel dit nostalgische herinneringen oproept aan het verloren gegane resocialisatiebeginsel, lijkt het anno 2011 vooral te gaan om het verbeteren van de startpositie na ommekomst van de detentie. De nadruk ligt op het genereren van startkapitaal voor de arbeidsmarkt. Dat roept de vraag op of er ook wordt geïnvesteerd in het ‘menselijk kapitaal’ van de gedetineerde. Die mogelijkheden lijken er, althans op papier te zijn: zo worden er geïndividualiseerde vormingsactiviteiten en gedragsinterventies aangeboden gericht op het wegnemen van criminogene factoren, en zijn er plannen om de voorwaardelijke invrijheidstelling te gebruiken om de terugkeer van de afgestrafte in goede banen te leiden.

Lees verder op de volgende pagina

Uitgangspunt bij dit alles is dat de gedetineerde gestimuleerd moet worden bij het nemen van verantwoordelijkheid. Hier worden onze herstelrechtelijke antennes geprikkeld vanwege het potentieel daartoe gelegen in de herstelrechtelijke methodieken. In het verleden, maar ook in het heden, zijn concrete resultaten daarvan geleverd door de projecten in Nieuwegein, Teylingerend en Rentray. Maar ook elders, zelfs net even over de grens in België, worden goede ervaringen opgedaan met de toepassing van herstelrecht in detentie.

Dat men zich binnen DJI bewust is van dit herstelrechtelijk potentieel werd duidelijk uit het gesprek met Warnder Spielman.

Is er binnen de opdracht tot versterking van de positie van het slachtoffer ruimte voor implementatie van herstelrechtelijke methodieken?

Ik ben bekend met de door u genoemde projecten en mijn inziens is er zeker ruimte voor implementatie van herstelrechtelijke methodieken. Echter, die ruimte wordt wel begrensd door de primaire taakstelling van DJI: de verantwoordelijkheid voor de inrichting van de detentie. Aandacht voor het herstelrecht op het terrein van detentie zal, denk ik, dan ook veelal op indirecte wijze tot uiting komen, zoals al gebeurt via het project Slachtoffer in Beeld. Het gebruik van directere vormen van herstelrecht, zoals het voeren van slachtoffer-dadergesprekken wordt door mij niet uitgesloten, maar hoeft mijns inziens nadere doordinking op de vraag of zulke activiteiten passen binnen de primaire taakstelling van DJI. Ik wil benadrukken dat we vanuit DJI geen verwachtingen moeten wekken die niet waar kunnen worden gemaakt.

De materie waar we bij DJI voor verantwoordelijk zijn, is complex en moeilijk stuurbaar vanuit beleidsniveau.

De intentie om aanwezige faciliteiten om te vormen naar herstelrechtelijk geschoeide leest ten einde bij te dragen aan de versterking van het slachtoffer én in het verlengde daarvan het 'menselijk startkapitaal' van de gedetineerde te vergroten, klinkt echter door in ons gesprek. Spielman noemt in het bijzonder het instrument van de voorwaardelijke invrijheidstelling, dat toepassingsmogelijkheden biedt voor herstelrechtelijke varianten. Hij benadrukt dat met het nieuwe beleid, uitgezet in het project Modernisering Gevangeniswezen, een stap voorwaarts wordt gemaakt in vergelijking met de uitgekledede detentie die de laatste decennia als uitgangspunt heeft gegolden.

Recent zijn beloftevolle projecten op dit gebied beëindigd. Denkt u de politiek en bewindslieden te kunnen overtuigen van de zin van toepassing van herstelrecht in detentie?

Ik heb daar alle vertrouwen in. Wanneer uit mijn oriënterend onderzoek blijkt dat herstelrecht inderdaad kan bijdragen aan een zinvoller detentie én gelijktijdig kan leiden tot versterking van de positie van het slachtoffer (en deze verwachting wordt door mij - onder voorbehoud - uitgesproken), kan immers een 'overtuigende boodschap' worden overgebracht, en is de vertaling daarvan in termen van detentiebeleid goed mogelijk. Kortom: er is vanuit DJI zeker belangstelling voor het herstelrecht, met dien verstande dat het Gevangeniswezen zich wel bij haar leest zal houden.

Renée Kool

Verhalen uit de praktijk: Slachtoffer in Beeld in Justitiële Jeugdinrichtingen

'Bij haar heerst de vraag waarom hij zo lang bleef dreigen met het pistool, terwijl zij de spullen en het geld al had afgegeven. Angst dat het nog een keer gebeurt overheerst. De dader is zich niet bewust dat hij zolang heeft gedreigd met het pistool: hij was bang en daardoor ging alles heel snel. Het ging hem alleen maar om de spullen en het geld en niet om de vrouw.'

Het bovenstaande voorbeeld illustreert een overeenkomst in emotie tussen slachtoffer en dader. De dader hierover laten nadenken en zich laten inleven in het slachtoffer is een onderdeel van het voortraject bij een slachtoffer-dadergesprek, dat Slachtoffer in Beeld onder andere uitvoert in Justitiële Jeugdinrichtingen als de jeugdige dader daar gedetineerd is en een uitgebreidere screening of voorbereiding van belang is. In het voortraject oefent de jongere met vaardigheden ten aanzien van emoties en herstel: het gaat om het vergroten en het

leren verwoorden van inlevingsvermogen. Doel hierbij is om de dader meer bewust te maken van de gevolgen voor het slachtoffer en de situatie te bezien vanuit het perspectief van het slachtoffer. De jongere krijgt bijvoorbeeld van de bemiddelaar een lijst met emoties en moet aankruisen hoe hij zich voelde tijdens en na het delict. Ook moet hij aangeven hoe hij denkt dat het slachtoffer zich heeft gevoeld tijdens en na het delict. Na het voortraject vindt het slachtoffer-dadergesprek plaats.

Lily Gruitrooij, bemiddelaar bij Slachtoffer in Beeld en oprichter van Zichtbaar in Zicht, geeft slachtoffer en dader van te voren een briefje waarop ze schrijven wat ze willen zeggen en wat ze willen vragen. Dit omdat slachtoffer en dader tijdens het gesprek overmand kunnen worden door emoties en dan niet meer weten wat ze wilden zeggen en vragen.

Lees verder op de volgende pagina

De initiatiefnemer krijgt eerst het woord en daarna loopt het gesprek vanzelf, zegt Lily. *'Emoties mogen getoond worden, het slachtoffer moet alles kunnen zeggen, zolang men elkaar maar met respect behandelt en de dader verantwoordelijkheid neemt voor zijn daad'*. Het gesprek leidt meestal tot opluchting bij de dader en zijn stoere houding neemt af. De begeleiders in de JJI geven aan dat er meer besef ontstaat bij de jongere over wat hij heeft aangericht, doordat het zo dichtbij is gekomen: het slachtoffer heeft een gezicht gekregen. De puzzelstukjes vallen op hun plaats en het wordt duidelijker voor zowel slachtoffer als dader wat er precies gebeurd is. De dader krijgt ook meer inzicht in de gevolgen van zijn daad.

Naast de slachtoffer-dadergesprekken heeft Slachtoffer in Beeld meegewerkt aan de pilot VASSST. Dit staat voor Vertel Anderen over Schuld, Schaamte, Slachtoffer en Toekomst. Deze pilot heeft plaatsgevonden binnen JJI De Hunnerberg. Het doel van de pilot is om jongeren te motiveren na te denken over de gevolgen van hun gedrag en te bevorderen dat jongeren verantwoordelijk gaan denken en handelen in relatie tot het delict dat ze gepleegd hebben. Het gaat om het besef van de gevolgen van de daad voor het slachtoffer, maar ook voor de dader zelf.

Bart de Jong

Podium: De visie van Reclassering Nederland op herstelrecht

De afgelopen decennia heeft de reclassering een verandering doorgemaakt van een dadergerichte naar een maatschappijgerichte aanpak. Stond eerst de cliënt centraal en de resocialisatie, nu staat de maatschappelijke veiligheid voorop en het delict dat gepleegd is. Het voorkomen van recidive is het belangrijkste doel geworden en in dat kader heeft re-integratie in de samenleving een belangrijke plaats. Bij re-integratie hoort gedragsverandering zodanig dat de justitiabele beter kan functioneren in de maatschappij.

Reclassering Nederland is op zoek naar een gericht aanbod van herstelgericht werken onder volwassen daders. Vorig jaar zijn enkele pilots uitgevoerd, die door het Verwey-Jonker Instituut zijn geëvalueerd (*'Herstelbemiddeling Reclassering Nederland, Evaluatie van drie pilots en toekomstscenario's'*; Verwey-Jonker Instituut, Katinka Lunnemann, Myriam Vanderbroucke, Niels Hermens, Annemieke Wolthuis, april 2010).

Hierbij stonden de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. in hoeverre past herstelbemiddeling binnen de missie en visie van Reclassering Nederland en
2. behoort herstelbemiddeling een structurele plaats te hebben in het takenpakket van de reclassering.

Mede op basis van de uitkomsten van dit onderzoek heeft het Landelijk Management Team van Reclassering Nederland uitgesproken dat herstelrecht bij uitstek past binnen de resocialisatetaak van de reclassering. Reclassering Nederland heeft als uitgangspunt dat daders verantwoordelijk zijn voor hun eigen gedrag en dus ook voor het delict dat zij hebben gepleegd. Het gedrag kan gunstig worden beïnvloed door de cliënt te stimuleren tot het maken van verantwoorde keuzen, zelfreflectie en motivatie om gestelde doelen te bereiken. De confrontatie met het slachtoffer kan het inzicht van de dader verhogen en hem doen realiseren hoeveel emotionele

en/of materiële schade hij heeft aangericht. Het verband tussen zijn gedrag en de consequenties voor het slachtoffer en de maatschappij is directer dan wanneer alleen een reactie van de samenleving wordt gegeven door het opleggen van een straf (of door een sepot!).

Tot zover de belangen van de dader bij een aanbod tot herstelrecht. Maar ook voor het slachtoffer kan herstelrecht waardevol zijn. Voor slachtoffers duurt het proces meestal lang. Zij kunnen vaak niet meepraten of aangeven wat zij willen voor de toekomst. Zij voelen zich in de afhandeling van de zaak bijna altijd buitengesloten en blijven veelal zitten met onbeantwoorde vragen over het gebeurde. Een vorm van herstelbemiddeling, of dit nu een gesprek met de dader (al dan niet met andere betrokkenen) of een briefwisseling is, kan verhelderend en rustgevend werken voor het slachtoffer en een vorm van genoegdoening bieden.

Er is een tendens om breder naar de aanpak van criminaliteit te kijken. Voorbeelden hiervan zijn de casuoverleggen binnen de Veiligheidshuizen en de steeds meer systeemgerichte benadering van huiselijk geweld zaken, waarbij de partner en eventueel de kinderen – indien relevant – betrokken worden. Ook vanuit de wetenschap worden nieuwe modellen aangedragen voor het reageren op strafbaar gedrag zoals het "wrap around care" model, waarbij de aandacht uitgaat naar de beschermende factoren in plaats van naar de risicofactoren. Herstelrecht past volgens Reclassering Nederland uitstekend in deze ontwikkelingen om breder vanuit het oogpunt van slachtoffers/samenleving naar criminaliteit te kijken.

In welke fase van het strafproces kan herstelrecht toegepast worden? In feite kan herstelrecht in elke fase aangeboden worden, mits aan de voorwaarden van vertrouwelijkheid en vrijwilligheid wordt voldaan.

Lees verder op de volgende pagina

De reclassering heeft verschillende taken. Zij brengt adviesrapportages uit aan OM en rechter, begeleidt cliënten met een voorwaardelijke straf in het kader van bijzondere voorwaarden, voert gedragsinterventies uit, laat werkstraffen uitvoeren. Zo is de reclassering een constante gedurende het hele strafproces en is in staat om in elke fase na te gaan of herstelrecht mogelijk is. Wanneer tijdens het opstellen van een adviesrapportage blijkt dat zowel slachtoffer als dader voelen voor een herstelrechtelijk gesprek, dan kan gezamenlijk afgesproken worden of en zo ja wat de deelnemers hierover in het adviesrapport terug willen zien. Dit geeft de gelegenheid aan OM en rechter om hiermee rekening te houden bij de straftoemeting.

Een vaak gehoord argument tegen herstelrecht voor de zitting is het concept de 'calculerende dader', oftewel hoe vrijwillig werkt de dader mee, wil de dader echt iets "herstellen" of werkt hij mee in de hoop er beter van af te komen in de strafprocedure?

"Ook bij daders is de bereidheid tot deelname zeer hoog, maar het is niet altijd duidelijk wat hen daartoe motiveert. Wellicht hoopt een groot deel van hen er zo beter van af te komen dan wanneer ze direct naar de rechtbank wordt verwezen.

Dat hoeft niet noodzakelijk een probleem te zijn. Zolang het niet leidt tot secundaire victimisering van de slachtoffers kan verwacht en aanvaard worden dat de dader aan de bijeenkomst begint met een mate van berekening. Hoe zouden we zelf zijn? Het is heel vaak gedurende de bijeenkomst zelf dat de dader begint te beseffen wat hij/zij heeft aangericht, en geleidelijk steeds meer emotioneel betrokken raakt en minder rationeel berekenend wordt" (Harris, Walgrave & Braithwaite 2004; Weijers 2005).

Ten slotte, wanneer de herstelbemiddelingen worden uitgevoerd door de reclassering zelf dan moet voldaan worden aan randvoorwaarden als heldere procedures over informatie-uitwisseling en voldoende professionaliteit en last but not least financiering. Maar afgezien van wie de uitvoering doet is Reclassering Nederland er van overtuigd dat herstelrecht een belangrijke bijdrage kan leveren aan de veiligheid en leefbaarheid van de samenleving.

Anne Ochtman

Senior beleidsadviseur Reclassering Nederland

Derde inspiratiebijeenkomst van Restorative Justice Nederland

Op woensdag 21 september van 17 – 20 uur vindt de derde inspiratiebijeenkomst van RJN plaats. Locatie en thema worden circa een maand van tevoren bekend gemaakt via het Forum voor Herstelrecht op LinkedIn en Twitter (Rest-Justice_NL).

European Congress on Family Group Conference, Utrecht

De Eigen Kracht Centrale organiseert van 19 t/m 21 oktober in Utrecht het congres EU FGC 2011 'Democratizing Help and Welfare' om Eigen Kracht-conferenties/Family Group Conferencing op de kaart te zetten als democratisch recht en sociale verantwoordelijkheid voor burgers in Europa. Het congres wordt georganiseerd met medewerking van de Hogeschool Utrecht en Europese zusterorganisaties. De voertaal van het congres is Engels. Zie: www.familygroupconference2011.eu.

International Congress on Mediation & Restorative Justice, Lisbon

Van 20 t/m 22 oktober wordt er in Lissabon het 2e International Congress on Mediation georganiseerd, dat dit jaar als thema Restorative Justice heeft. Meer informatie: <http://is.gd/pn55hN>

AGENDA

Nieuws uit Europa

Het European Forum for Restorative Justice is betrokken bij het Europese MEREPS project, dat een acronym is voor "Mediation and Restorative Justice in Prison Settings". Het project wordt geleid door de Hongaarse Foresee Group en naast Hongarije zijn ook Engeland en Duitsland partners. Doel van het project is om de mogelijkheden te onderzoeken voor het implementeren van mediation en herstelgerichte praktijken in gevangenissen. Via een pilot wordt onder meer uitgetest of zulke herstelrechtelijke praktijken 1) slachtoffers kunnen ondersteunen, 2) een gevoel van verantwoordelijkheid kan stimuleren in daders, 3) gevangenismedewerkers en gedetineerden kan ondersteunen bij het vreedzaam oplossen van hun interne conflicten en 4) re-integratie van daders in de samenleving kan bevorderen na vrijlating. Aldus wordt ook de potentie van Restorative Justice getest bij zeer zware delicten.

Van 17 - 19 januari 2012 vindt in Budapest de slotconferentie plaats waar de eindresultaten en best practices zullen worden gepresenteerd. Meer informatie over dit project is te vinden op <http://mereps.foresee.hu>.

Een ander relevant Europees project is het STARR project dat staat voor Strengthening Transnational Approaches to Reducing Re-offending. Het meerjarig project wordt geleid door de London Probation Trust en wordt binnenkort afgerond. Zie voor meer informatie over dit project:

http://www.cep-probation.org/default.asp?page_id=143

Als onderdeel van dit STARR project heeft de London Probation Trust een pilot ontwikkeld, inclusief trainingsmateriaal, om ervaring op te doen met een herstelrechtelijke aanpak van daders die hate crimes hebben gepleegd. De eerste resultaten zijn zeer bemoedigend. De powerpoint presentatie van Liz Dixon van de London Probation Trust over dit thema is te vinden op: <http://is.gd/YiThvW>.

